

Suomen rajat ja Rautjärven seutu

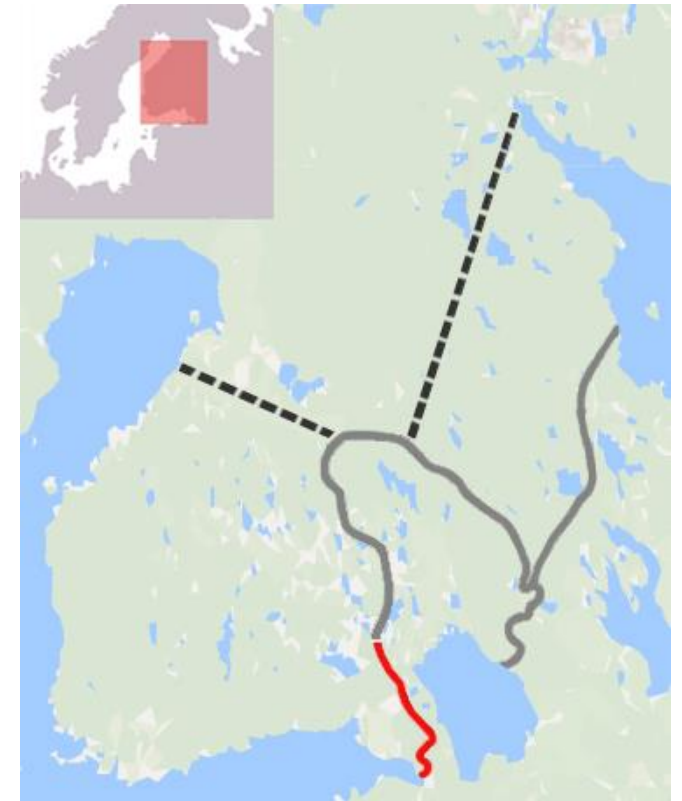
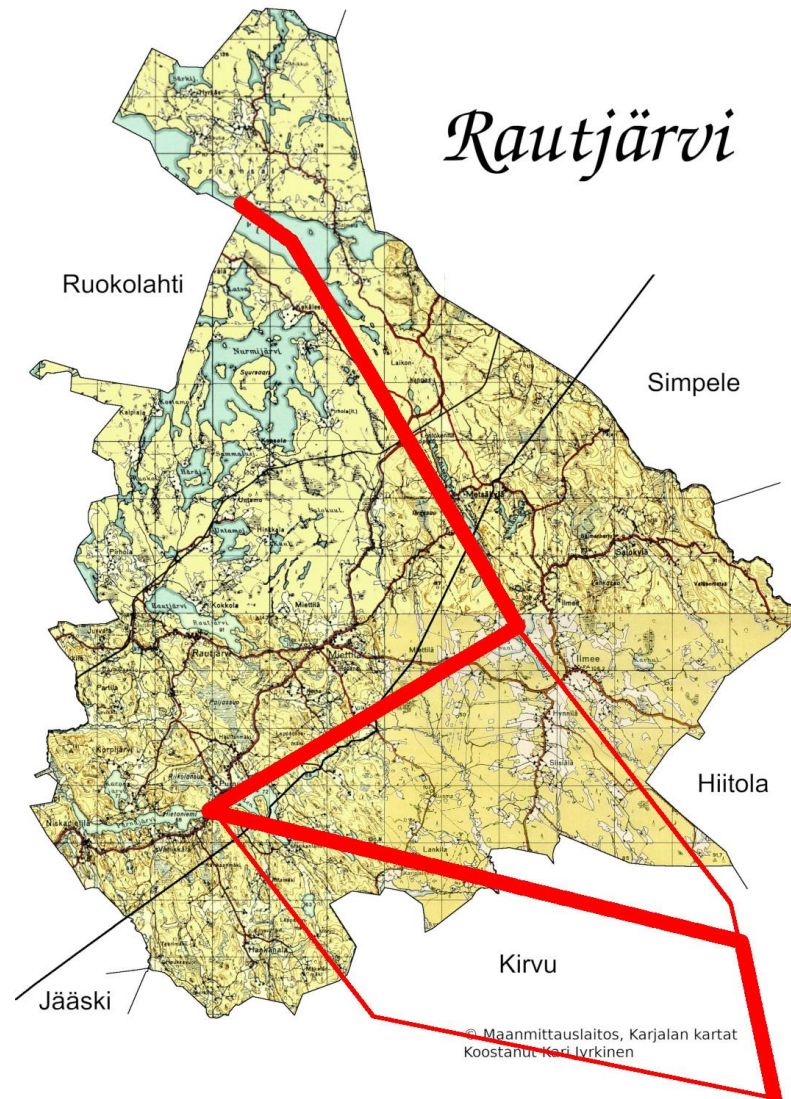
Pähkinäsaaren rauha 12.8.1323

- 1000-1200 –luvulla Karjalasta Novgorodin ja Ruotsin – idän ja lännen – ”taistelutanner”
- Ryöstö- ja hävitysretkiä tekivät pitkälti paikalliset, osin Ruotsin ja Novgorodin tukemana – karjalaisten ”veljessotaa”
- Tarve rauhalle kaupankäynnin mahdollistamiseksi
- Rautjärven alue rajaseutua ensimmäisen kerran
- Itä- ja länsisuomalaisien jakolinja

Pysyvä, ikuinen rauha

"Minä suuri kuningas Juri kaupunginpään Alfarmiuksen, herttua Abrahamin ja koko Novgorodin kansan kanssa, minä tein rajasopimuksen veljeni Ruotsin kuninkaan Maunu Eerikinpojan kanssa. Ja tulivat Ruotsin kuninkaan luota lähettiläinä Eerik Tuurenpoika, Hemming Ødgislason, Pietari Jooninpoika ja pappi Waemundus. Siellä olivat Gotlannin kauppiaista Ludovicus ja Fodra. **Me uudistimme pysyvän rauhan ja suutelimme ristiä.** Suuri kuningas Juri antoi kaikkien Novgorodin miesten kanssa ystävyysvuoksi kolme kihlakuntaa: **Savon, Jääsken ja Äyräpään**, [kaikki] Karjalan kihlakuntia. **Rajamerkit ja rajapyykit, niin sanotut maamerkit:** merestä Siestarjoelle, Siestarjoesta suohon ja keskellä suota on vuori, sitten Saijanjokeen, Saijanjoesta Päiväkiveen, Päiväkivestä Ruskeavuoreen, Ruskeavuoresta Lempojärveen, Lempojärvestä Pehkäsuohon, Pehkäsuosta Kangasjärveen, **Kangasjärvestä Purnujärveen, Purnujärvestä Aitojärveen, Aitojärvestä Torsajärveen**, Torsajärvestä Särkilahteen, Särkilahdesta Samusaloon, Samusalosta Siitiin, sitten Karjalankoskeen, sitten Kolemakoskeen, sitten Pattijokeen, sitten Helsingin mereen. Meidän Novgorodin kihlakunnalla on vettä ja maata ja kalavettä: puolet kaikkea tuota Ylivettä, Kokinkalliosta puolet, Vatikivestä puolet, Suomenvedestä puolet, Ykspäästä puolet, Ketvalammesta kuudennes majavista, Kunustaniemessä kuudennes majavista; alapuolella rajoja, mainittujen maamerkkien sisällä nuo kuuluvat Novgorodille. Kauppiaat saavat esteettömästi kulkea kaikkialta Saksasta, Lyypekistä, Gotlannista ja Ruotsin maasta Nevan kautta kohti Novgorodia sekä maata että vettä myöten. Ruotsalaiset ja Viipurin linnaväki eivät saa estää kauppiaita; siten meidän kauppiailamme tulee olla turvallinen tie tämän rauhan kestäessä; linnoja ei saa rakentaa Karjalaan, emme me ettekä te. Velalliset, takaajat, orjat, pahantekijät, jotka pakenevat meidän puolellemme tai teidän puolellemme, on palautettava lain mukaan. Maata tai vettä eivät ruotsalaiset saa ostaa Novgorodin karjalaisilta, ei myöskään Viipurin linnaväki. Mutta jos narvalaiset eivät luovu huonosta menettelystään suurta kuningasta ja Novgorodin asukkaita kohtaan, ruotsalaiset eivät saa heitä auttaa. Ja jos joitakin rikoksia tätä rauhaa vastaan tehdään meidän tai teidän puoleltanne, se ei missään suhteessa saa estää tätä rauhan uudistamista; ja rikkojia on ojennettava; missä joku rikkoo, siellä hän on velvollinen suorittamaan korvauksen Jumalan lain mukaan. Kaikilla Novgorodin asukkailla olkoon rauha ja kaikilla heidän linnoillaan ja kaikilla heidän maakunnillaan, ja samalla tavalla koko Ruotsin maalla. Novgorodin suuri kuningas otti vastaan rauhan ja kaikki Novgorodin miehet Ruotsin kuninkaan ja koko Ruotsin valtakunnan ja Viipurin kanssa lähimpänä perjantaina ennen Pyhän Neitsyen taivaaseenastumista. Mutta joka loukkaa ristin suutelua, häntä Jumala ja Pyhä Neitsyt Maria rankaisevat.

Pähkinäsaaren rauhan raja Rautjärvellä

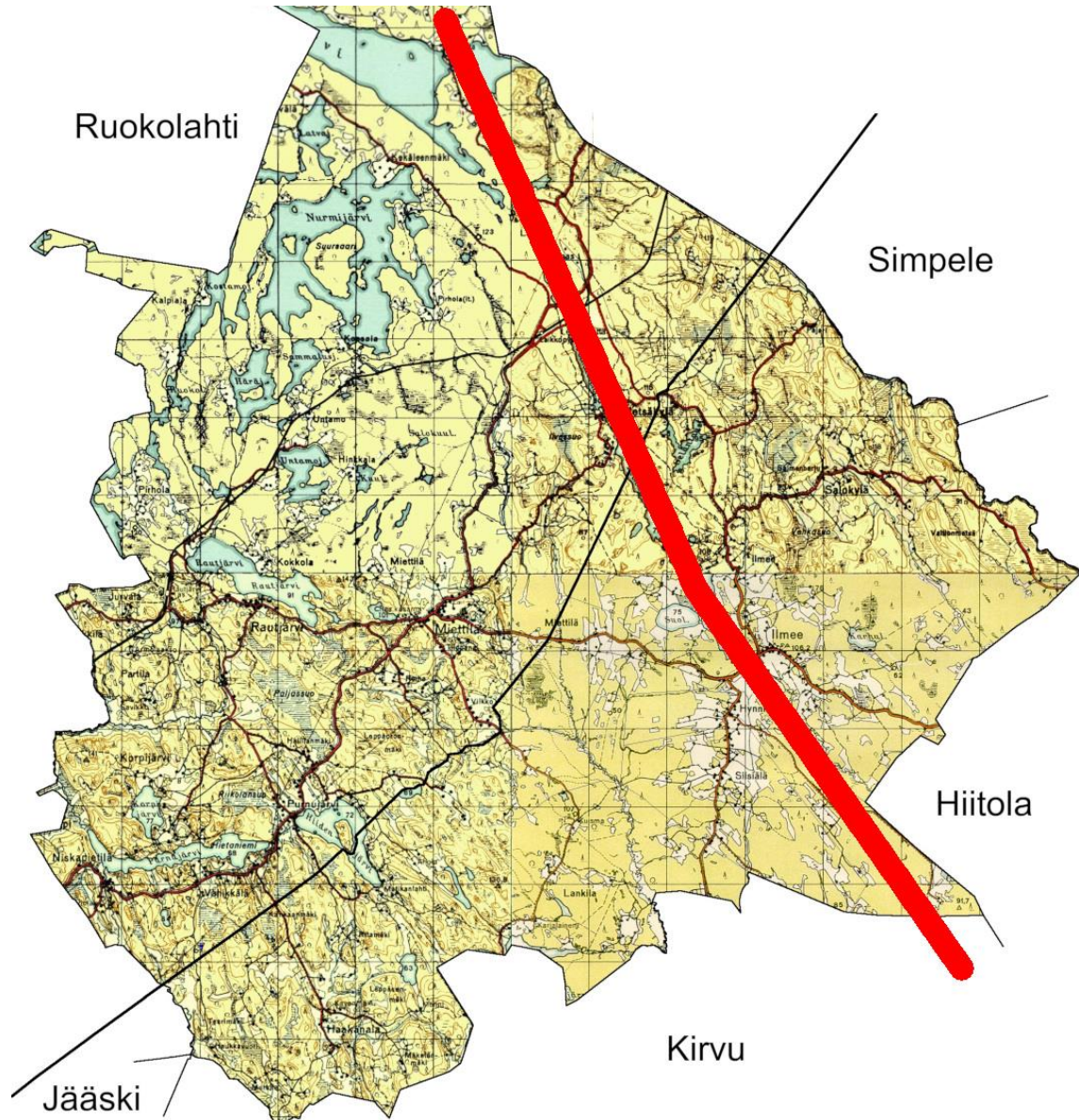
Rauhan jälkeen

- Ryöstö- ja kostoretken jatkuivat molemmin puolin
- Ei yksimielisyyttä rajan kulusta
- Itäiseksi osapuoleksi Venäjä 1478
- Ruotsi kannusti muuttamaan ”rajan yli”, Rautjärven seudulla Torsajärven ja Änkilän suuntaan => Purnujärven mutka oikeni viimeistään 1500-luvulla läntisen asutuksen edettyä Ilmeelle

Täyssinän rauha 1595

- 25-vuotisen sodan jälkeen Venäjä myöntyi rajan siirtoon
- Eteläisiltä osiltaan melko muuttumaton, pl. Purnujärven mutka
- Torsa vaihtui Torsanvuoreksi ja raja kääntyi Haukkavuoreen ja kohti Varpavuorta päättyen Varangin vuonoon
- Raja käytiin ensimmäisen kerran lävitse ja merkittiin – Varpavuoreen asti
- Rajamerkkejä ei ole Rautjärven alueelle säilynyt

Täyssinän rauhan raja Rautjärvellä

Stolbovan rauha 1617

- Suurvalta-asemaa tavoitellut Ruotsi käytti Venäjän sekasortoa hyväkseen, ja työnsi rajan kauas itään
- Karjalaan syntyi – Kannasta lukuunottamatta – itäraja, joka oli voimassa myös itsenäisen Suomen alkuaikoina
- Raja siirtyi kauas Rautjärven seudulta, mutta Ruotsin sodat Euroopassa jatkuivat 1600-luvulla

Stolbovan rauhan raja

Uudenkaupungin rauha 1721

- 1600-luvulla pohjolassa nälkävuodet
- Ruotsissa nuori kokematon kuningas Kaarle XII
- Tanskan, Puolan ja Venäjän aloittama sota johti Suomen miehitykseen 1714 – alkoi isonvihan aika
- Raja Rautjärven seudulla siirtyi takaisin kulkemaan Ilmeen halki – ei tietoja suuremmista tuhoista Ilmeellä
- Rajamerkkejä löytyy mm. Torsansalon tien varrelta, Torsanvuorelta ja Haukkavuorelta
- Vuoden 1940 raja noudattelee pääosin samaa linjaa

Uudenkaupungin rauhan raja

Turun rauha 1743

- Ruotsi haki revanssia ja lähti soitellen sotaan
- Venäjä miehitti koko Suomen lyhyeksi aikaa
- Tuhoja Rautjärvellä, mm. Miettälä ja kirkko poltettiin
- Raja siirtyi kaakossa Kymijoelle
- Koko Rautjärvi osaksi Venäjän keisarikuntaa
- Kustaan sodassa 1788-1790 ei aluemuutoksia (Värälän rauha 1790)

Turun rauhan raja

Suomen sota ja Haminan rauha 1809

- Osana Napoleonin sotia Venäjä hyökkäsi Ruotsia vastaan ja valloitti Suomen Ruotsilta
- Suomi, Ahvenanmaa ja Tornionjokilaakso liitetään Venäjään osana Suomen suuriruhtinaskuntaa
- 1812 liitetään ns. Vanha Suomi osaksi suuriruhtinaskuntaa
- 1864 Siertarjoen kaupunki Kannaksella liitetään Venäjään, lupauksena korvaavia alueita pohjoisesta (Petsamo)
- Siirtomaahovien lunastus valtiolle alkaa vuosisadan loppupuoliskolla

Rajamuutokset 1800-luvulla

Rajamuutokset 1900-luvulla

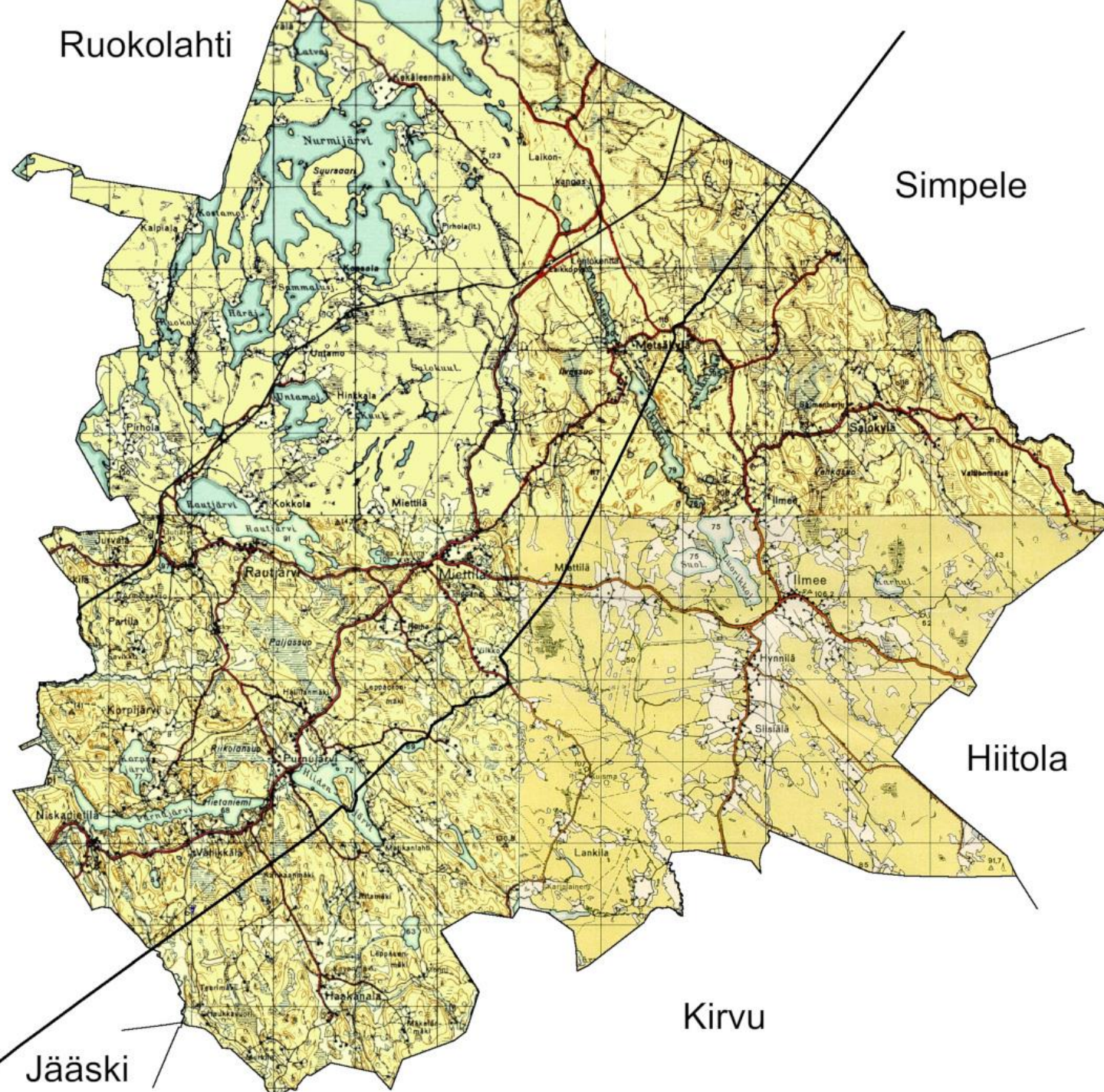
Ruokolahti

Simpele

Hiitola

Kirvu

Jääski

Lähteet

- Jyrki Matikka: Rautjärvi, Rajakunta
- https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_aluemuutokset
- [https://fi.wikipedia.org/wiki/Pähkinäsaaren rauha](https://fi.wikipedia.org/wiki/Pähkinäsaaren_rauha)

Kuvat: Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International tai public domain

Katso myös Kanta-Rautjärven sotahistoriallinen selvitys:

<https://www.rautjarvi.fi/loader.aspx?id=71653ad9-d13f-4e45-a5b8-46005a17258e>